

ljen. Nobena učna dvorana ni mogla obseči slušateljev njegovih; zato je predaval v slavnostni dvorani (manjši). Najrajši je govoril pri svojih predavanjih o treh točkah: o angleškem pesniku lordu Byronu, v katerem je čislal najvišji cvet plemenitega človečanstva, potem o ruskem pripovedniku F. M. Dostojevskem, kot največjem, nedosežnem dušeslovcu; pravi užitek je bil — tako pripovedujejo njegovi učenci — poslušati, kadar je razlagal Dostojevskega roman: „Zločin in kazen“, neizčrpn vir za praktičnega dušeslovca; tudi „Bratje Karamazov“ in „Spomini iz mrtvašnice“ so bili predmet njegovih razkrojb. S posebno ljubeznijo pa je govoril o pesnitvi Dantejevi — Div. Commedia — in nje zvezi z bogoslovsko spekulacijo modroslovcev Bonaventure in Tomaža Akvinskega. Njegova beseda je vselej čudovito prišla slušatelje; prihajala je iz očetovskega srca. Za dnevno časopisje je porabil le malo dragocenega časa. Rajnik je bil katoliški duhovnik, edini v celi Avstriji, ki je kot tak učil na svetni fakulteti.

Charles Dickens

Dne 7. februarja je Angleška obhajala stoletnico rojstva enega svojih največjih pisateljev, Ch. Dickensa.

Dickens ni le v angleškem, ampak tudi v svetovnem slovstvu ena izmed najčudovitejših prikazni. Njegovo delo je delo velikana. Značaji njegovih romanov se po svoji izrazitosti in življenjski moči lahko merijo s Shakespearejevimi junaki, z bogastvom in raznoličnostjo galerije Dickensovih postav pa ne more noben drugi pripovedovalec tekmovali. Ob priliki jubileja so angleški igralci predstavljali na odru londonskega kolizeja nekatere izbrane značaje iz njegovih povesti — in je bilo pri tej priliki zaposlenih 200 igralških moči. Število Dickensovih spisov zavzema celo knjižnico. Alexander Philip, angleški Reclam, je izdal seznamek njegovih del; knjiga je izšla v oktavni obliki in obsega celih 404 strani!

Dickensov vpliv na javno življenje je bil tako velik, da si ga danes, ko nam je vsaka tendenčna knjiga neprijetna in roman, ki cika na znane osebe in razmere, zoprni, niti prav predstavljati ne moremo. V času, ko skoro ni pisatelj, ki bi se pečali z velikimi problemi družbe in njenih naprav, ko večinoma beremo subtilne analize najzamolklejših, pol nezavednih jecljajev človeške duše, se nam zdi kakor bajka, da je Dickens s svojim „Bloakhousom“ reformiral angleški pravdni red, in da je njegov „Nikolaj Nickleby“ povzročil preosnovo angleških zasebnih šol. Njegove misli so prodrle v najvišje angleške mase in imena nekaterih njegovih značajev so postala splošna za dotični tip človeka. Celotna imena iz Shakespearejevih dram niso dobila v toliki meri splošnega pomena. Če hočejo na Angleškem koga označiti kot človeka, ki živi tjavendan in čaka na nenavaden srečen preobrat v življenju, mu pravijo Micawber; človek, ki ne prenese udobnih, mirnih razmer, ker si njegova življenjska premoč želi boja in težav, je Mark Tapley; kompanjon, ki mora prevzeti vse sitnosti podjetja na lastna pleča,

je Jorkins; zasebna šola, ki išče izključno dobička, kakršnih je bilo nekdanj na Angleškem zelo veliko in jih še sedaj ni malo, se imenuje Dotheboys Hall — sama imena iz Dickensovih povesti. Da je bil njegov vpliv tako velik, se ima Dickens zahvaliti izjemni sreči: v štirindvajsetem letu je bil že slaven. O njegovi priljubljenosti nam Angleži pripovedujejo več anekdot, med njimi tudi naslednjo: L. 1837. je neki Londonec resno zbolel; pastor ga je pripravljaj na smrt in mu prigovarjal, naj se odpove vsem posvetnim upom in željam. Tedaj vzdihne bolnik v bridkosti svojega srca: „Moj Bog, daj mi živeti vsaj do srede — takrat izide Pickwick!“ Ta Dickensov roman je tedaj izhajal v tedenskih snopičih po 1 šiling.

Kot pisatelja odlikuje Dickensa velika ljubezen za naravo in naravno življenje, izredna zmožnost opažanja, nenavadno živahna, slikovita domišljija, zdrav humor in visoka нравna idealnost. Naravo je Dickens ljubil nad vse in je bil resnično nesrečen v svoji londonski sobi; gibanje na prostem, pod svobodnim nebom mu je bilo vir vedno novih užitkov. Če je hodil v vetru, se je veselil odpora in zmage; če je dež tolkel ob okna njegove sobe, si je želel, da bi čutil njegov bič na lastnem telesu; celo neprodorne megle v globinah Themsinega izliva so mu bile prijeten, skrivnostno-strahoten pojav. Vsled te tesne zveze z naravo je Dickens počasi prodril v globoki zmisel njenega molčanja. Odtod izvira njegova čudovita sila, obdati vsako, najmanjšo ali največjo povest z enotno zasnovano, vseskoz dosledno izpeljano poezijo. V božičnih pravljicah je globoka, skrivnosti polna londonska megla vodilni motiv čuvstvovanja, v Čričku ob ognjišču ljubopetje tega družinskega čuvaja, v Davidu Copperfieldu šumenje morja.

CHARLES DICKENS.

Dickensovo oko je bilo nenavadno občutljivo in je sprejemalo zunanje vtise s točnostjo in natančnostjo fotografičnega aparata. Odtod nepregledna vrsta novih tipov, ki jih je ustvaril v svojih delih, odtod tako nenavadno umevanje za komiko značaja in situacije. S to izredno sprejemljivostjo za zunanje pojave se je družila v njem zmožnost konkretnega izražanja. On skoro nikdar ne govori abstraktno, nikdar ne popisuje značaja svojih oseb. Namesto tega nam plastično nariše kratek prizor, iz katerega takoj spoznamo človeka, kakršen je.

Kakor v vseh velikih pesnikih, tako je bila tudi v Dickensu zavest dolžnosti do človeštva zelo močna. Iz vsakega njegovega dela odseva ljubezen do nesrečnih, revnih in zatiranih. Najlepše pa se je ta ljubezen pokazala v znatni vrsti njegovih otroških postav. Ni ga romanopisca, v čigar delih bi otrok igral toliko vlogo kakor v njegovih, ki bi bil prepričevalneje opisoval trpljenje nedolžnih malih, ki jih je le zla usoda pahnila v bedo.

Slave je užil Dickens veliko, pa sreče ne mnogo. Njegovo družinsko življenje ni bilo prav ubrano. „Uboaga Katarina in jaz,“ je sam dejal o svoji ženi, „midva nisva ustvarjena drug za drugega. Ne le ona je moja nesreča in sitnost, ampak jaz sem tudi njena in še